

KULTURNO UMETNIŠKO DRUŠTVO TRIVIA

Novičnik za samozaposlene v kulturi

T: 041 883 593

E: kud.trivia@gmail.com

ODZIV NA PREDLOG UREDBE O MINIMALNEM PLAČILU ZA SAMOZAPOSELENE V KULTURI

Spoštovani!

Pozdravljamo načrte Ministrstva za kulturo, ki bodo samozaposlenim in drugim prekarnim delavcem v kulturi za enako delo omogočili primerljivo plačilo, kot ga prejmejo zaposleni v javnih zavodih v kulturi. Menimo, da predlog vzpostavlja nujno potrebno sistemsko podlago za odpravljanje težav, s katerimi se srečujemo samozaposleni pri sodelovanju z javnimi zavodi. Pozdravljamo tudi zavezo Ministrstva za kulturo, da za pomoč pri poslovanju deležnikov vsako leto z odredbo objavi natančne zneske izhodiščnih plačil.

Kljub dobrodošlim spremembam, ki jih prinaša predlog, v njem pogrešamo zaveze, napotke ali vsaj spodbude za upoštevanje karijerne dinamike samozaposlenih kulturnih ustvarjalcev. Zaposleni v javnih zavodih so namreč upravičeni do višjih plačil ali uvrstitev v višje plačne razrede tudi glede na izobrazbo, delovno dobo, naziv itd. V predlogu Uredbe bi zato pričakovali vsaj opozorila, da je pri določanju končnih višin plačil potrebno posebej upoštevati tudi karijerne razrede, izobrazbo in druge dosežke samozaposlenih.

Ugotavljamo še naslednje probleme:

1. Prenizki plačilni razredi

Predlagamo, da se vsem poklicem v Prilogi 1: Tabela s primerljivostjo poklicev zviša plačni razred za 2 razreda, tako da bo najnižji razred na seznamu 20. plačni razred.

Menimo, da je v Prilogi 1 predlagana lestvica med 18. in 23. plačnim razredom prenizka. Najnižji minimalni plačni razred bi moral biti najmanj za dva razreda višji. Potrebno je zagotoviti, da bo minimalna urna postavka v najnižjem razredu občutno presegla minimalno urno postavko, ki jo je za namen projekta Interdisciplinarna analiza minimalne urne postavke v atipičnih oblikah dela izračunalo leta 2018 Gibanje za dostojno delo in socialno družbo v sodelovanju s Pravno fakulteto v Ljubljani.

Minimalna urna postavka, ki so jo takrat predlagali, je bila 10,21 €. Naš domači izračun kaže, da je v predlogu ministrstva minimalna urna postavka v 18., najnižjem plačnem razredu nižja. Pri tem pa niti ni upoštevana inflacija od leta 2018 do danes. Ker gre pri vseh kulturno-umetniških poklicih za specifična znanja, za katera je najpogosteje potrebna visoka izobrazba ali/in razvoj posebnih praktičnih

nadstandardnih veščin, je nujno, da so tudi najnižji razredi v lestvici plačnih razredov občutno višji.

Čeprav javni zavodi ne bodo omejeni pri plačevanju sodelavcev na minimalno plačilo, ampak lahko ponudijo tudi višji honorar, lahko z veliko verjetnostjo pričakujemo, da se bo predlagano minimalno plačilo uveljavilo kot splošna praksa in da bodo imeli kulturni delavci malo manevrskega prostora za spremembo cene.

2. Neustrezni plačni razredi za nekatere poklice

Predlagamo, da se poklici Intermedijski umetnik, Kipar, Kostumograf, Slikar, Videast in Vizualni performer uvstijo v pet razredov višji plačni razred.

Ugovarjamo uvrstitvam poklicev Intermedijski umetnik, Kipar, Kostumograf, Slikar, Videast in Vizualni performer v najnižji, 18. plačni razred. Če te poklice primerjamo z novim, do neke mere sorodnim poklicem Transdisciplinarni ustvarjalec (19. pl. razred), ki pa je v praksi še dokaj nedefiniran, ni jasno, zakaj so zgoraj navedeni poklici, ki imajo daljšo tradicijo, v Prilogi 1 uvrščeni v nižji razred.

Nesprejemljivo je tudi, da so kustosi, katerih delo izhaja iz vrednotenja, umeščanja in interpretiranja del prav zgoraj navedenih poklicev, ocenjeni višje kot sami ustvarjalci. Podobno je pri poklicu konservator-restavrator, ki je uvrščen v 20. plačni razred, pri čemer gre za poklic, ki skrbi za ohranjanje del, ki jih med drugimi ustvarijo ravno kiparji in slikarji.

Čeprav naj bi 18. plačni razred, določen za ustvarjalne poklice na vizualnem in intermedijskem področju, temeljil na že obstoječih primerljivih delovnih mestih v javnih zavodih, smo prepričani, da je število dejansko zaposlenih delavcev z nazivom Slikar ali Kipar izjemno nizko ali celo neobstoječe. Zato se razredi skozi leta niso primerno usklajevali in so posledično zastarelo vrednoteni. Trenutno predlagano vrednotenje tako ne upošteva dejavnika ustvarjalnosti, izobrazbe in kompleksnosti dela navedenih poklicev, prav tako pa ponovno pušča najbolj ranljive in finančno podcenjene poklice iz vizualnega področja na cedilu.

O minimalnih urnih postavkah za samozaposlene v kulturi se je že leta 2017 izrekel tudi sindikat Glosa. Poklic Slikar je v njihovem Ceniku dela za samozaposlene v kulturi uvrščen v 30. plačni razred, v 18. razred pa je uvrščen poklic Slikar kašer, ki ni primerljiv poklic.

Predlog Ministrstva za kulturo izkazuje neskladje med vrednotenjem avtorskih in tehničnih del, saj so poklici, ki so bolj tehnične narave (npr. kolorist, uglaševalec glasbil), uvrščeni višje kot poklici iz vizualnega in intermedijskega področja. Intermedijski umetniki, kiparji, kostumografi, slikarji, videasti in vizualni performerji so največkrat avtorji z univerzitetno izobrazbo, ki ustvarjajo kompleksna avtorska dela in ne opravljajo zgolj strokovnih tehničnih del. Poklici iz vizualnega in intermedijskega področja si po našem mnenju zaslužijo uvrstitev v enak plačni razred, kot so ga deležni primerljivi poklici književnik / dramatik / esejist / pesnik / pisatelj in filmski režiser.

3. Nedefinirano vprašanje razstavnin

Predlagamo, da ministrstvo v pogovorih s stanovskimi društvi, umetniki in javnimi zavodi definira razstavnino. Opredeli naj storitve in stroške sodelovanj umetnikov na razstavah ter po potrebi oblikuje zavezujoči tarifnik razstavnin.

Ob predlogu Uredbe se odpira vprašanje razstavnin. Muzeji in galerije razstavnino razumejo različno, še vedno pa so težave z razumevanjem tega, da umetniku za sodelovanje na razstavi pripada plačilo. Predlog uredbe bo dosegel cilj, če bo izkoreninil odpor proti plačevanju umetnikov za sodelovanje na razstavah.

Da bi to dosegli, je potrebno definirati, kaj se plačuje z razstavnino, oz. kaj je njeno bistvo. Potrebno je določiti, kaj bodo javni zavodi zavezani plačati umetnikom, kadar ti razstavljajo v njihovih prostorih. Je razstavnina povezana z deli in stroški, kot so postavljanje in podiranje razstave, sodelovanje pri promociji razstave, izdelava novega avtorskega dela, materialni stroški, stroški poti, parkirnin, dnevnic in nočitev? Ali pa je razstavnina nadomestilo uporabe umetniških del za čas, ko so postavljena na ogled javnosti?

Za izhodišče pogovorov lahko služi c cenik Odprte zbornice za sodobno umetnost, ki je leta 2016 predlagala likovnim, vizualnim, intermedijskim in interdisciplinarnim umetnikom, da upoštevajo priporočene cene razstavnin in drugih avtorskih honorarjev.

Za Novičnik za samozaposlene v kulturi: mag. Marija Mojca Pungerčar, vodja in urednica

Ljubljana, 28. 3. 2025

Aktivnost sofinancira Ministrstvo za kulturo v okviru JR za izbor projektov krepitev podpornega okolja v kulturi v letih 2024–2025.